DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અહેવાલપાત્ર

ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતમાં

ફોજદારી અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર

ફોજદારી અપીલ નં.૧૦૭૮/૨૦૦૮

મોહમ્મદ રફીક અબ્દુલ રહીમ શેખ ..... અપીલકર્તા(ઓ)

વિ.

ગુજરાત રાજ્ય .....સામાવાળા(ઓ)

સાથે

ફોજદારી અપીલ નં.૧૯૦૧/૨૦૦૮

ચુકાદો

ન્યાયમૂર્તિશ્રી એસ. એ. બોબડે.

આ અપીલમાં અપીલકર્તાઓ ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૯૦૧/૨૦૦૮માં સલીમ શમસુદ્દીન શેખ (હવે પછી એ–૨ તરીકે ઓળખવામાં આવેલ છે) અને ક્રિમિનલ અપીલ નં.૧૦૭૮/૨૦૦૮માં મોહમ્મદ રફીક અબ્દુલ રહીમ શેખ (હવે પછી એ–૪ તરીકે ઓળખવામાં આવેલ છે) છે.અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા અનુક્રમે ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૩૫/૨૦૦૪ અને ૯૧૨/૨૦૦૪માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૧/૦૯/૨૦૦૭ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશની વિરુદ્ધ ક્રિમિંનલ અપીલ દાખલ કરવામા આવેલ છે.જેમાં, ઉચ્ચ અદાલતે બંને અપીલને ફગાવી દીધી છે અને સેશન્સ કેસ નં. ૪૬/૧૯૯૯ અને ૧૯૦/૨૦૦૦માં એડિશનલ સેશન્સ જજ, અમદાવાદ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલી ગુના–સાબિતી અને સજાને સમર્થન આપ્યું છે.એ–૪ અને એ–૨ને હથિયાર અધિનિયમ, ૧૯૫૯ની કલમ ૩૫ સાથે વાંચતા કલમ ૨૫ (૧) (એ) હેઠળ કરવામાં આવેલા ગુનાઓ માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવેલ છે અને તેમને ત્રણ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૫૦૦૦/–નો દંડ કરવામાં આવેલ છે.એ–૪ અને એ–૨ને હથિયાર અધિનિયમ, ૧૯૫૯ની કલમ ૩૫ સાથે વાંચતા કલમ ૨૫ (૧ એએ) હેઠળ પણ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા છે અને સાત વર્ષની સખત કેદની

સજા અને દરેકને રૂ. ૧૦,૦૦૦/–નો દંડ કરવામાં આવેલો છે અને જો તેઓ દંડની ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળ રહે તો છ મહિનાની જેલની સજા ભોગવવી પડશે.બંને સજાઓ એક સાથે ભોગવવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

<u>હકીકતો</u>

૨. ૦૪/૦૨/૧૯૯૩ના રોજ સાંજે લગભગ ૭ વાગ્યે કોન્સ્ટેબલ મનુજી કનુજી રાજપૂતે નંબર પ્લેટ વિનાની એક વાદળી રંગની મારુતિ ફ્રન્ટીને રોકી હતી.તે નૂરમહમદ મહંમદયાસિન શેખ (હવે પછી એ–૧ તરીકે ઓળખવામાં આવેલ છે) દ્વારા નશામાં ચલાવવામાં આવી રહી હતી.દેખીતી રીતે, દરિયાપુર પોલીસ સ્ટેશનના એક પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરને માહિતી મળી હતી કે એ–૧ અબ્દુવહાબ અબ્દુલમજીદ પઠાણ (હવે પછી એ–૩ તરીકે ઓળખવામાં આવેલ છે) સાથે મળીને ગેરકાયદેસર હથિયારોના પરિવહનના વ્યવસાયમાં હતો અને મારુતિ ફ્રન્ટી કારમાં કેટલાક કારતુસ છે.ત્યારબાદ કારની તપાસ કરવામાં આવી હતી.

૩. ફરિયાદ પક્ષના જણાવ્યા અનુસાર કારની પાછળની બાજુએ સ્પીકરની બાજુના પોલાણમાં છ જીવંત કારતુસ મળી આવ્યા હતા.આ કારતુસ પર 'એલ. વી. લંડન' નામ હતું અને તે કારતુસ .૪૫ રિવોલ્વરમાં ઉપયોગ માટે હતા, જે પ્રતિબંધિત બોર છે. ફરિયાદ પક્ષની બાકીની હકીકતો એ–૪ના ઘરમાંથી હથિયારો કેવી રીતે મળી આવ્યા હતા તેની સાથે સંબંધિત છે.

<u>આરોપી નં.૨ – સલીમ શમસુદ્દીન શેખ</u>

૪. વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા કારની નજીક પણ ક્યાંય ન હોય તેવા એ–૨ને હથિયાર અધિનિયમ, ૧૯૫૯ની કલમ ૩૫ સાથે વાંચતા કલમ ૨૫ (૧) (એ) અને ૨૫ (૧ એએ) હેઠળ સાત વર્ષના સમયગાળા માટે માત્ર એ કારણોસર દોષીત ઠેરવવામાં આવ્યો છે કે તે જીસીબી ૧૨૨ તરીકે નોંધાયેલી મારુતિ ફ્રન્ટિ કારનો માલિક હતો.

૫. હથિયાર અધિનિયમ, ૧૯૫૯ની કલમ ૨૫ (૧) (એ) નીચે મુજબ છે:

> *"(I) જે કોઈ પણ – (એ) ઉત્પાદન કરે છે, વેચાણ કરે છે, હસ્તાંતરણ કરે છે, રૂપાંતર કરે છે, સમારકામ કરે છે, પરીક્ષણ કરે છે અથવા સાબિત કરે છે, અથવા જાહેર કરે અથવા વેચાણ અથવા સ્થળાંતરણની રજૂઆત કરે છે, અથવા વેચાણ, સ્થળાંતરણ, રૂપાંતર, સમારકામ, પરીક્ષણ અથવા પુરાવા માટે કલમ પનું ઉલ્લંઘન કરીને કોઈપણ શસ્ત્રો અથવા દારૂગોળો તેના કબજામાં રાખે*

છે; અથવા (બી) કલમ ૬નું ઉલ્લંઘન કરીને હથિયારની બેરલ ટૂંકી કરે છે અથવા ઇમિટેશન હથિયારને હથિયારમાં રૂપાંતરિત કરે છે; અથવા (ડી) કલમ ૧૧નું ઉલ્લંઘન કરીને કોઈપણ વર્ગ અથવા વર્ણનના કોઈપણ શસ્ત્રો અથવા દારૂગોળો ભારતમાં લાવે છે અથવા બહાર લઈ જાય છે, તેને ત્રણ વર્ષથી ઓછી નહીં પરંતુ જે સાત વર્ષ સુધી વિસ્તરી શકે તેવી મુદતની કેદની સજા અને દંડ પણ થશે."

૬. હથિયાર અધિનિયમ, ૧૯૫૯ની કલમ ૨૫ (૧ એ) નીચે મુજબ છે:

"જે કોઈ પણ કલમ ૭નું ઉલ્લંઘન કરીને કોઈપણ પ્રતિબંધિત હથિયારો અથવા પ્રતિબંધિત દારૂગોળો મેળવે છે, તેના કબજામાં રાખે છે અથવા લઈ જાય છે, તેને પાંચ વર્ષથી ઓછી નહીં પરંતુ દસ વર્ષ સુધીની કેદની સજા થઈ શકે છે અને દંડ પણ થઈ શકે છે".

૭. વાસ્તવમાં, આ કલમ એવી વ્યક્તિ માટે સજાની જોગવાઈ કરે છે કે જેના કબજામાં કલમ ૭નું ઉલ્લંઘન કરીને પ્રતિબંધિત હથિયારો અથવા

પ્રતિબંધિત દારૂગોળો વગેરે હોય. કલમ ૭ પ્રતિબંધિત હથિયારો અથવા દારૂગોળો વગેરે રાખવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, જે નીચે મુજબ છેઃ

> *"૭. પ્રતિબંધિત હથિયારો અથવા પ્રતિબંધિત દારૂગોળાની પ્રાપ્તિ અથવા કબજો, અથવા ઉત્પાદન અથવા વેચાણ પર પ્રતિબંધ – કોઈ પણ વ્યક્તિએ –*
>
> *(એ) પ્રાપ્ત ન કરવું, તેના કબજામાં ન રાખવું અથવા વહન ન કરવું જોઈએ;*
> *(બી) ....*
> *(સી) ....."*[1]

૮. કલમ ૨૫ (૧)(એ) અનિવાર્યપણે એવી વ્યક્તિ, કે જેની પાસે કલમ ૫નું ઉલ્લંઘન કરીને કોઈપણ પ્રતિબંધિત હથિયારો અથવા દારૂગોળો વેચાણ, હસ્તાંતરણ વગેરે માટે કબજામાં હોવાનું જણાય છે, તે ત્રણ વર્ષથી

---

1 **પ્રતિબંધિત હથિયાર અથવા પ્રતિબંધિત દારૂગોળાના સંપાદન અથવા કબજો, અથવા ઉત્પાદન અથવા વેચાણ પર પ્રતિબંધ –**

કોઈ વ્યક્તિએ કોઈપણ પ્રતિબંધિત હથિયારો અથવા પ્રતિબંધિત દારૂગોળો–
(એ) મેળવવો નહિં, તેના કબજામાં રાખવો નહિં અથવા વહન કરવો નહિં; અથવા

(બી) [*[નોંધ: સબ્સ. ૧૯૮૮ના અધિનિયમ ૪૨, કલમ ૪ (૨૭/૦૫/૧૯૮૮થી અમલી)]* ઉપયોગ કરવો નહિં, ઉત્પાદન કરવો નહિં,] વેચાણ, સ્થાનાંતર, રૂપાંતર, સમારકામ, પરીક્ષણ અથવા સાબિત કરવો નહિં; અથવા

(સી) જાહેર કરવો નહિં, તેનું વેચાણ અથવા સ્થાનાંતર કરવું નહિં અથવા વેચાણ, સ્થાનાંતર, રૂપાંતર, સમારકામ, પરીક્ષણ કે સાબિતી માટે તેના કબજામાં રાખવો નહિં, સિવાય કે તેને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા આ વતી વિશેષ અધિકૃત કરવામાં આવ્યો હોય.

ઓછી નહીં પણ સાત વર્ષ સુધીની કેદની સજાને પાત્ર છે અને દંડને પણ પાત્ર છે.

૯. એ–૨ને દોષિત ઠેરવવા અંગેનો નિર્ણાયક પ્રશ્ન એ છે કે શું તેની પાસેથી તેની માલિકીની મારુતિ ફ્રન્ટી કારમાંથી પ્રતિબંધિત દારૂગોળોઃ જપ્ત કરવામાં આવેલા છ જીવંત કારતુસ મળી આવ્યા હતા.

૧૦. અમને એમ કહેવામાં કોઈ ખચકાટ નથી કે કલમ ૨૫ (૧ એએ) હેઠળ આ આરોપીની ગુના–સાબિતી સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય છે કારણ કે તેની પાસે વેચાણના હેતુ માટે હોય તેવો પ્રતિબંધિત દારૂગોળો બિલકુલ નહોતો, જે કલમ ૨૫ (૧ એએ)ની જોગવાઈને આકર્ષવા માટેની જરૂરિયાત છે.તે નીચે પ્રમાણે છેઃ

> *"(૧ એએ) જે કોઈપણ વ્યક્તિ કલમ ૭નું ઉલ્લંઘન કરીને કોઈપણ પ્રતિબંધિત હથિયારો અથવા પ્રતિબંધિત દારૂગોળાનું ઉત્પાદન કરે છે, વેચાણ કરે છે, હસ્તાંતરણ કરે છે, રૂપાંતર કરે છે, સમારકામ કરે છે, પરીક્ષણ કરે છે અથવા સાબિત કરે છે, અથવા જાહેર કરે અથવા વેચાણ અથવા હસ્તાંતરણની રજૂઆત કરે છે, અથવા વેચાણ, હસ્તાંતરણ, રૂપાંતર, સમારકામ, પરીક્ષણ અથવા પુરાવા માટે તેના કબજામાં રાખે છે તેને સાત વર્ષથી*

ઓછી નહીં પરંતુ જે આજીવન કેદ સુધી વિસ્તરી શકે

તેવી મુદતની કેદની સજા અને દંડ પણ થશે."

૧૧. તે કોઈનો કેસ નથી કે એ–૨ પાસે કારતુસનો વાસ્તવિક કબજો મળી આવ્યો હતો.કારતુસ કારમાંથી મળી આવ્યા હતા, જે દારૂના નશામાં એ–૧ દ્વારા ચલાવવામાં આવી રહી હતી.એ–૨ કારની નજીક ક્યાંય ન હતો.એ–૨ની ધરપકડ માત્ર એટલા માટે કરવામાં આવી હતી કારણ કે તપાસ દરમિયાન તે કારનો નોંધાયેલો માલિક હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.માલિકીની આ હકીકતનો એ–૨ દ્વારા વિરોધ કરવામાં આવ્યો નથી કારણ કે તેણે જાતે જ તેની કાર માટે નોંધાયેલા માલિક તરીકે અરજી કરી હતી અને કોર્ટે હકીકતમાં આ અરજીને મંજૂરી આપી હતી.

૧૨. એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે શું મારુતિ ફ્રન્ટી કારમાંથી મળી આવેલા છ કારતુસ એ–૨ પાસે હોવાનું કહી શકાય?

૧૩. માત્ર એ નિર્વિવાદ હકીકતના આધારે ટ્રાયલ કોર્ટે એ–૨ને હથિયાર અધિનિયમ, ૧૯૫૯ની કલમ ૩૫ સાથે વાંચતા કલમ ૨૫ (૧) (એ), ૨૫ (૧ એએ) હેઠળ સાત વર્ષના સમયગાળા માટે દોષીત ઠેરવ્યો હતો કે તે કારનો માલિક છે. હાઈકોર્ટે આ ગુના–સાબિતીને માન્ય રાખી હતી.નીચેની અદાલતોએ

એ તારણ પણ આપ્યું નથી કે કારમાંથી મળી આવેલા છ જીવંત કારતુસ એ–2 ના પરોક્ષ કબજામાં છે. એ યાદ રાખી શકાય કે જ્યારે કાર પકડવામાં આવી ત્યારે આ આરોપી ન તો કારમાં હતો કે ન તો કારની નજીક ક્યાંય હતો.

૧૪. ફરિયાદ પક્ષે એ–૨ની સંડોવણી સ્થાપિત કરવા માટે કોઈ પુરાવા આપ્યા નથી.એવા કોઈ પુરાવા નથી કે આ આરોપી જાણતો હતો કે એ–૧ કારમાં શું લઈ જઈ રહ્યો હતો અથવા તો તેણે પ્રતિબંધિત દારૂગોળો કારમાં રાખ્યો હતો.એ–૨ના જ્ઞાન અથવા સંમતિને સ્થાપિત કરવા માટે કોઈ પુરાવા નથી.

૧૫. એ–૨નું કાર અથવા કારમાં મળેલા કારતુસ પર કોઈ નિયંત્રણ હતું કે કેમ તે પ્રશ્ન પણ વિચારણા માટે ઊભો થતો નથી.કાર પાસે એ–૨ની નિકટતા અથવા તેણે પ્રતિબંધિત દારૂગોળો એ–૧ને કેવી રીતે સોંપ્યો અથવા તેણે તેને કારમાં કેવી રીતે રાખ્યો તેના કોઈ પુરાવા વિના તે કલ્પના કરવી મુશ્કેલ છે કે પ્રતિબંધિત દારૂગોળો રાખવા બદલ તેને કેવી રીતે દોષિત ઠેરવવામાં આવી શક્યો.

૧૬. આમ, એ સ્પષ્ટ છે કે આ આરોપી પાસે કારમાંથી કથિત રીતે મળી આવેલા છ જીવંત કારતુસ હોવાનું ન કહી શકાય. એ–૨ વાસ્તવિક કે પરોક્ષ કબજો ધરાવતો હોવાનું ન કહી શકાય. તે કોઈનું પરિણામ હોઈ શકે છે કે એ–૨

એક એસ્ટેટ–કમ–કાર બ્રોકર હોય જે વપરાયેલી કારનો વ્યવહાર કરતો હોય અને તેણે કાર આપી હોય, જેમ કે તેણે તેના બચાવમાં એ–૧એ દાવો કર્યો હતો જે તેને ખરીદવા માંગતો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટે આ બચાવને માત્ર એ આધાર પર નકારી કાઢ્યો છે કે એ–૨ કારનો નોંધાયેલ માલિક રહ્યો છે.

૧૭. હથિયાર અધિનિયમ, ૧૯૫૯[2]ની કલમ ૩૫ હેઠળ આરોપીની ગુના–સાબિતીને ટકાવી રાખવી પણ શક્ય નથી, જે કોઈ પણ પરિસર, વાહન અથવા અન્ય સ્થળના સંયુક્ત કબજા/સંયુક્ત નિયંત્રણ ધરાવતા ઘણા લોકોમાંથી દરેકને એવી રીતે રજૂ કરે છે કે જાણે આરોપીએ એકલા જ ગુનો કર્યો હોય.

૧૮. અમે એ જોવામાં નિષ્ફળ જઈએ છીએ કે હથિયાર અધિનિયમ, ૧૯૫૯ની કલમ ૩૫ હેઠળ એ–૨ની ગુના–સાબિતી કેવી રીતે ટકી શકે છે કારણ કે તે ફરિયાદ પક્ષનો કેસ પણ નથી, કે એ–૧ અને એ–૨ મારુતિ ફ્રન્ટી કાર પર સંયુક્ત નિયંત્રણ અથવા કબજો ધરાવતા હતા, જેમાંથી પ્રતિબંધિત દારૂગોળો મળી આવ્યો હતો.

---

2 ૩૫. અમુક કેસોમાં જગ્યાના કબજામાં રહેલા વ્યક્તિઓની ગુનાહિત જવાબદારી – જ્યાં આ અધિનિયમ હેઠળનો કોઈ ગુનો કરવામાં આવ્યો હોય અથવા કરવામાં આવી રહ્યો હોય તેવા કોઈપણ હથિયારો અથવા દારૂગોળો સંયુક્ત કબજામાં અથવા ઘણી વ્યક્તિઓના સંયુક્ત નિયંત્રણ હેઠળ કોઈપણ પરિસર, વાહન અથવા અન્ય જગ્યાએથી મળે છે, તો આવી દરેક વ્યક્તિ કે જેમના સંબંધમાં એવું માનવા માટેનું કારણ છે કે તે પરિસર, વાહન અથવા અન્ય જગ્યાએ હથિયારો અથવા દારૂગોળાના અસ્તિત્વ વિશે જાણતો હતો, સિવાય કે વિરુદ્ધ સાબિત થાય, તો તે ગુના માટે તે જ રીતે જવાબદાર બનશે જાણે કે તે તેના એકલા દ્વારા જ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા કરવામાં આવી રહ્યો હોય.

૧૯. અમારો એવો મત નથી કે દારૂગોળાના હથિયારનું દૂરસ્થ સ્થાન અથવા તેનું દૂરના સ્થળેથી મળી આવવું તમામ કેસોમાં આરોપીઓને નિર્દોષ જાહેર કરશે.પરંતુ તે સાબિત કરવું જરૂરી છે કે આરોપી મળી આવતા પહેલા અમુક સમયે સભાન કબજો ધરાવતો હતો અને તેણે તે મળી આવતા સમયે વસ્તુઓ પર નિયંત્રણ જાળવી રાખ્યું હતું.

૨૦. ગુણવંતલાલ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યમાં[3] આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે કોઈ વ્યક્તિ પર ગુનાઓનો આરોપ ત્યાં સુધી ન લગાવી શકાય જ્યાં સુધી તે બતાવી ન શકાય કે તેને ખબર હતી કે તેના ઘરમાં કોઈપણ પ્રકારની પ્રતિબંધિત વસ્તુ હાજર છે.

> *"૫. ********** હથિયાર અધિનિયમ, ૧૮૭૮ની કલમ ૧૯ (૧) (એફ) હેઠળ કેટલાક કેસોમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે"કબજો "શબ્દનો અર્થ વિશિષ્ટ કબજો અને "નિયંત્રણ"શબ્દનો અર્થ અસરકારક નિયંત્રણ થાય છે પરંતુ આ સમસ્યાનું સમાધાન કરતું નથી.અમે અગાઉ કહ્યું તેમ, કલમ ૨૫ (૧)(એ) હેઠળના ગુના માટે તેને ગુનો કહી શકાય તે*

3 (૧૯૭૨) ૨ એસસીસી ૧૯૪

પહેલાં પ્રથમ પૂર્વશરત એ હેતુ, ચેતના અથવા જ્ઞાનનું તત્વ છે કે જેના દ્વારા કોઈ વ્યક્તિ પાસે હથિયાર હતું અને બીજું કે તેનો કબજો ભૌતિક કબજો હોવો જરૂરી નથી, પરંતુ બંદૂક પર પરોક્ષ શક્તિ અને નિયંત્રણ હોઈ શકે છે, જ્યારે જે વ્યક્તિને ભૌતિક કબજો આપવામાં આવે છે ત્યારે તે તેને તે શક્તિ અને નિયંત્રણને આધિન રાખે છે.કબજાના કોઈપણ વિવાદિત પ્રશ્નમાં, સ્વીકારવામાં આવેલી અથવા સાબિત કરવામાં આવેલી ચોક્કસ હકીકતો જ નિયંત્રણના વાસ્તવિક સંબંધ અથવા તેના પર વ્યક્તિના આધિપત્યના અસ્તિત્વને સ્થાપિત કરશે, જે તે નક્કી કરવા માટે જરૂરી છે કે તે વ્યક્તિ પ્રશ્નમાં રહેલી વસ્તુનો કબજો ધરાવતી હતી કે નહીં."

૨૧. આમ, અમારું માનવું છે કે સલીમ શમસુદ્દીન શેખ (એ–૨)ની સજા ટકવાપાત્ર નથી અને તે મુજબ અમે તેને રદ્દ કરીએ છીએ.

<u>આરોપી નં.૪ – મોહમ્મદ રફીક અબ્દુલ રહીમ શેખ</u>

૨૨. એ–૪ને ત્યારે ફસાવવામાં આવ્યો હતો જ્યારે એ–૧એ પોલીસને ખુલાસો કર્યો હતો કે અન્ય સ્થળે કેટલાક વધુ હથિયારો છુપાવેલા છે; બંગલો ૧૯ સત્યમ સોસાયટી.એ–૪ દોષી હોવાનું કહેવાય છે કારણ કે અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના રેકોર્ડ અનુસાર તે આ બંગલાનો કબજો ધરાવતો હતો.

<u>તપાસ</u>

૨૩. પોલીસ બે પંચો અને એ–૧ની હાજરીમાં બંગલામાં પ્રવેશી હતી.આ ઘર ભોંયરાં સાથે બે માળનું મકાન છે.પોલીસને એક બારી મળેલી, જે અંદરથી બંધ હતી.એ–૧ એ જણાવ્યું હતું કે ભોંયરામાં મળી આવેલા ૮ હથિયાર અને જીવતા કારતુસ એ–૩ દ્વારા ત્યાં રાખવામાં આવ્યા હતા.

૨૪. એ–૧એ વધુમાં જણાવ્યું હતું કે એ–૩એ તેને ભોંયરામાંથી હથિયારો આપ્યા હતા.એક લોખંડનો દરવાજો તોડવામાં આવ્યો હતો જેમાંથી પાર્ટી ઓરડામાં પ્રવેશી હતી અને એ–૧ દ્વારા જણાવ્યા મુજબ ભોંયરામાં સ્વચાલિત હથિયારો અને કારતુસ મળી આવ્યા હતા.વધુમાં, સોનાની થેલીમાંથી એક એકે–૪૭ રાઇફલ મળી આવી હતી.અન્ય થેલીમાંથી સાત કટ્ટા (દેશી રિવોલ્વર) મળી આવ્યા હતા.કાંતેલી સામગ્રીમાંથી બનેલી અન્ય થેલીમાંથી સફેદ ધાતુ મળી આવી હતી.

૨૫. પંચનામામાં મળી આવેલા હથિયારો અને કારતુસનું વર્ણન છે.એકે ૪૭ રાઈફલના લગભગ પચાસ જીવતા કારતુસ અને ૧૨ બોરના લગભગ પચાસ અન્ય જીવતા કારતુસ હતા.અન્ય કારતુસ જુદાજુદા .૩૮, ૭.૬૫ વગેરે બોરના હતા.આશ્ચર્યજનક રીતે, લગભગ ૧૮ જેટલા છોડેલા કારતુસ મળી આવ્યા હોવાનું કહેવાય છે.સફેદ ધાતુનો તાર ચાંદીનો હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.

૨૬. જપ્તીની વિગતો આ કેસના નિર્ણય માટે કડકપણે સુસંગત નથી.એ–૪ને માત્ર ઉલટ તપાસમાં તેની સ્વીકૃતિના આધારે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો છે, જેમાં તેને અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના રેકોર્ડમાં ઘરના કબજાધારક તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યો છે.તે કોઈ વિવાદિત હકીકત નથી કે એ–૪ ઘરમાં હાજર ન હતો કે ન તો તે પ્રાપ્તિના દિવસો પહેલા ઘરમાં હાજર હતો.હકીકતમાં, તે વિવાદ નથી કે ૧૫/૧૨/૧૯૯૨ થી ૦૭/૦૧/૧૯૯૪ દરમિયાન તે જેલમાં હતો.

૨૭. તેથી, જ્યારે તેમના ઘર પર ૦૫/૦૨/૧૯૯૩ના રોજ દરોડા પાડવામાં આવ્યા ત્યારે તે જેલમાં હતો.આશ્ચર્યજનક રીતે, પંચનામામાં એવું નથી જણાવવામાં આવ્યું કે જે ઓરડો ભોંયરામાં લઈ જતો હતો, જ્યાંથી હથિયારો મળી આવ્યા હતા, તેને બહારથી તાળું મારવામાં આવ્યું હતું.તેમાં નોંધવામાં

આવેલ છે કે બારી, કે જેમાંથી સંભવતઃ પ્રવેશ મેળવવામાં આવ્યો હતો તે અંદરથી બંધ હતી.લોખંડના દરવાજાનું તાળું એ–૪ દ્વારા લગાવવામાં આવ્યું હતું તે દર્શાવવા માટે કંઈ નથી.

૨૮. દેખીતી રીતે, એ–૪ પાસે તેની અટકાયતની તારીખ એટલે કે ૧૫/૧૨/૧૯૯૨, એટલે કે દરોડા પડ્યાના લગભગ ત્રણ મહિના પહેલાંથી આ ઘરનો કબજો ન હતો.એ–૪ પાસે ચોક્કસપણે હથિયારોનો અથવા જે ઘરમાંથી હથિયારો અને દારૂગોળો મળી આવ્યા હતા તનો વાસ્તવિક કબજો ન હતો.

૨૯. ગુણવંતલાલ (સુપ્રા)માં આ અદાલતે પેરા ૫માં ઠરાવ્યું છે કેઃ

> *"૫, ********** તેને ગુનો કહી શકાય તે પહેલાં કલમ ૨૫ (૧)(એ) હેઠળ ગુના માટે પ્રથમ પૂર્વશરત એ હેતુ, ચેતના અથવા જ્ઞાનનું તત્વ છે કે જેના માટે કોઈ વ્યક્તિ પાસે અગ્ન્યસ્ત્ર હતું અને બીજું કે તેનો કબજો ભૌતિક કબજો હોવો જરૂરી નથી, પરંતુ બંદૂક પર શક્તિ અને નિયંત્રણ સાથેનો પરોક્ષ પણ હોઈ શકે છે, જ્યારે જે વ્યક્તિને ભૌતિક કબજો આપવામાં આવે છે તે તેને તે શક્તિ અને નિયંત્રણને આધિન રાખે છે."*

૩૦. આરોપને સાબિત કરવા માટે ફરિયાદ પક્ષ માટે એ–૪ના ઘરમાં મળી આવેલા અગ્ન્યસ્ત્ર અને દારૂગોળા માટે એ–૪નો હેતુ અને સભાનતા સ્થાપિત કરવી દેખીતી રીતે જરૂરી હતી.આમ કરવામાં આવ્યું ન હતું.પરંતુ જો કોઈ એ–૪ પરોક્ષ કબજો ધરાવતો હતો કે કેમ તે ધ્યાનમાં લે તો પણ આરોપ અને ગુના–સાબિતી ટકી શકાતા નથી.કારણ કે, પરોક્ષ કબજાના તારણને ધ્યાનમાં લેવા માટે એ જરૂરી છે કે આરોપીએ શસ્ત્રો રાખ્યા હતા અથવા ઓછામાં ઓછું જે ઘરમાં તે મળી આવ્યા હતા તે તેના નિયંત્રણમાં હોવાના પુરાવા હોય.

૩૧. આ કેસમાં આરોપીની કથિત સંડોવણીને લગતા એકમાત્ર પુરાવા એ છે કે તેની પાસે લગભગ ત્રણ મહિનાથી ઘરની માલિકી કે કબજોમ ન હતા કારણ કે તે અટકાયતમાં હતો.આશ્ચર્યજનક રીતે, ઘરને બહારથી તાળું મારવામાં આવ્યું હોવાના કોઈ પુરાવા નથી.ઓરડાની બારી, જે ભોંયરામાં જતી હતી, તે અંદરથી બંધ હોવાનું કહેવાય છે.વધુમાં, બહારથી બંધ લોખંડનો દરવાજો તોડવો પડ્યો હતો.અમે આ સંજોગોમાં હથિયારોના પરોક્ષ કબજાની ગુના–સાબિતીને જાળવી રાખવાને અત્યંત અયોગ્ય માનીએ છીએ, જેની સાથે એ–૪નો કોઈ સંબંધ અથવા નિયંત્રણ હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું નથી.

૩૨. અમે, તે મુજબ, હથિયાર અધિનિયમ, ૧૯૫૯ની કલમ ૩૫ સાથે વાંચતા કલમ ૨૫ (૧)(એ) અને ૨૫ (૧ એએ) હેઠળ મોહમ્મદ રફીક અબ્દુલ રહીમ શેખ (એ–૪)ની ગુના–સાબિતીને રદ કરીએ છીએ.આરોપી જેલમાં હોવાથી હથિયાર અધિનિયમ, ૧૯૫૯ની કલમ ૩૫ અનુસાર તે ઘરના સંયુક્ત કબજામાં હતો તેવું માનવું શક્ય નથી.

૩૩. બંને અપીલને તે મુજબ મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

..... **ન્યાયમૂર્તિશ્રી**

[એસ. એ. બોબડે]

..... **ન્યાયમૂર્તિશ્રી**

[એલ. નાગેશ્વર રાવ]

નવી દિલ્હી

સપ્ટેમ્બર ૧૩, ૨૦૧૮

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.
